

ETNİK VE KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME VE KLİNİK KARAR VERME

Doç. Dr. Gülbu Tanrıverdi

GİRİŞ

Sağlık profesyonelinin, bakım verirken hastaların sağlık ve hastalıkla ilgili davranışlarını ve bu davranışların arkasında yatan nedenleri anlaması ve bu amaçla bir kültürel değerlendirme yapması beklenmektedir. Bakım verenler tarafından hastaların en zor karşılanan gereksinimleri kültürel gereksinimlerdir. Çünkü, her bireyin kültürü eşsizdir ve bu bakımı bireysel yapar. Birey kültürüne uygun olmayan bakımı kabul etmekte zorlanır ve bu durum verilen bakımın hedefine ulaşılmasını imkânsızlaştırır. Her birey kendi kültürüne saygı duyulmasını, kabul edilmesini ister. Bu bağlamda, sağlık profesyonelleri bakım verdikleri bireylerin kültürlerini tanımak, en azından tanımak için çaba göstermek durumundadırlar.

Sağlık profesyonellerinin, hasta bireyin kültürel ihtiyaçlarını değerlendirme mekanizmalarını keşfetmeden önce, kültürün bakımın önemli bir parçası olduğunun farkında olmaları gerekir. Kültürü tanımlamak oldukça zor bir durumdur. Kültürel farklılıklara sahip kişilerin sağlık inanç ve uygulamaları tamamen anlaşılmalı ya da açıklanmış değildir. Sağlık hizmeti talep edenler, hastalar ve onların aileleri ile etkili bir iletişim kurmak, hemşirelik uygulamalarının temel bir unsuru olup, hastanın kültürel ihtiyaçlarının değerlendirilmesinde önemlidir. Her birey, kendi kültüründe bir inanç sistemine sahiptir ve üyesi olduğu bu inanç sisteminin doğru olduğunu düşünmek ister. Bu nedenle bakım verilen bireylerin inançlarının da göz ardı edilmemesi ve anlaşılmaya çalışılması gereklidir.

Bakım veren ve alanlar arasındaki kültürel farklılıklar; yanlış anlaşılmalara ve bakıma yönelik olumsuz yansımalara neden olabilmektedir. Hemşirelerin, bakım verdikleri bireylerin kültürel farkındalıklarını değerlendirmesi gerekmektedir. Tüm hastaların aynı olduğunu düşünmenin, bakımın kalitesine olumsuz yansıyacağı göz ardı edilmemelidir. Çoğu Asyalı tarafından, doğum ve ameliyat sonrası hastanın yatakta kalması veya hasta kişinin aktif ve neşeli değil, acı çeken ifade-

SONUÇ

Sağlık çalışanları için kültürel değerlendirme yapmak, sağlık hizmetlerinin amacına ulaştırılması için göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Kültürel değerlendirme, sağlık hizmetinin verildiği bütün alanlarda yapılabilir. Kültürel değerlendirmenin hangi yöntem ile yapılacağına sağlık çalışanı karar verir. Değerlendirme için model, rehber veya araçlar kullanılabilir. Türkiye’de geliştirilmiş bir model olmamakla birlikte modeller Türkçeye çevrilerek kullanılmaktadır. Yanı sıra hemşireler ve hemşirelik öğrencileri için Türkçe oluşturulan “Hemşirelik bakımında kültürel özellikleri tanılama rehberi” ile kültürel değerlendirme yapılabilir. Yine lohusalarda kültürel değerlendirme yapmak için “Lohusalarda kültürel özellikleri değerlendirme rehberi” kullanılabilir.

KAYNAKLAR

1. Allen S, Crouch A (2005). Cultural and spiritual health assessment. İçinde: Vital Notes for Nurses: Health Assessment. Crouch AT, Meurier C (Eds.), Blackwell Publishing, s 311-330.
2. Anderson NL, Boyle JS, Davidhizar RE, Giger JN, McFarland MR, Papadopoulos I, Wehbe-Alamah H (2010). Cultural Health Assessment. Journal of Transcultural Nursing, 21(4 suppl), 307S-336S.
3. Brant J, Ishida D, Itano J, Kagawa-Singer M, Palos G, Phillips J, Tejada-Reyes I (1999). Oncology Nursing Society multicultural outcomes: guidelines for cultural competence.15.06.2015 tarihinde bu adresten alınmıştır. Published by the Oncology Nursing Press, Inc. © 1999. Revised 5/2000. Printed in USA.
4. Campinha-Bacote J (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. Journal of Transcultural Nursing, 13(3), 181-184.
5. Degazon C (1996). Cultural diversity and community health nursing practice. İçinde: Community Health Nursing. M.Stanhope, J. Lancaster (Eds), Mosby-Year Book. Baltimore, s 117-134.
6. Duffy ME (2001). A critique of cultural education in nursing. Journal of Advanced Nursing 36,487-495.
7. Giger JN, Davidhizar R (2002). The Giger and Davidhizar transcultural assessment model. Journal of Transcultural Nursing, 13(3), 185-188.
8. Higginbottom, G. M., Richter, M. S., Mogale, R. S., Ortiz, L., Young, S, Mollel O (2011). Identification of nursing assessment models/tools validated in clinical practice for use with diverse ethno-cultural groups: an integrative review of the literature. BMC nursing, 10(1), 1-11.
9. Kim-Godwin Y S, Clarke PN, Barton L (2001). A model for the delivery of culturally competent community care. Journal of Advanced Nursing, 35(6), 918-925.
10. Kodjo C (2009). Cultural competence in clinician communication. Pediatrics in review/American Academy of Pediatrics, 30(2), 57-64.

11. Mattson S (2000). Providing culturally competent care. *Lifelines* October/November, 37-39.
12. Mushquash C J, Bova DL (2007). Cross-cultural assessment and measurement issues. *Journal on Developmental Disabilities*, 13(1), 53-65.
13. Öz F (2004). Sağlık alanında temel kavramlar. İmaj İç ve Dış Ticaret AŞ. Ankara
14. Papadopoulos I (2006). The Papadopoulos, Tilki and Taylor model of developing cultural competence. İçinde: *Transcultural health and social care: Development of culturally competent practitioners*. Papadopoulos I (Ed), Elsevier, s 7-43.
15. Purnell L (2002). The Purnell model for cultural competence. *Journal of Transcultural Nursing*, 13(3), 193-196.
16. Spector RE (2000). *Culturel diversty in health&illness*. Prentice Hall Health. New Jersey.
17. Tanrıverdi G, Seviğ Ü, Bayat M, Birkök MC (2009). Hemşirelik bakımında kültürel özellikleri tanılama rehberi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 793-806.
18. Tanrıverdi G (2015). Lohusa kültürel özellikleri tanılama rehberi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 18(1), 68-77.
19. Tortumluoğlu G, Okanlı A, Özer N (2006). Hemşirelik bakımında kültürel yaklaşım ve önemi. *International Journal of Human Sciences*, 1(1): 112.
20. Tortumluoğlu G (2004). Transkültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri. *C. Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 47-57.
21. Tortumluoğlu G (2006). The implications of transcultural nursing models in the provision of culturally competent care. *ICUs Nurs Web J*, 25(1),1-11.